

EDUCATION TODAY

Sathya Sai Onderwijs in Menselijke Waarden

NIEUWSBRIEF

13

Januari 2026

Kunstmatige intelligentie versus wijsheid uit het hart

HOOGTEPUNTEN

GELEEFDE ERVARING

Menselijke waarden
in TRINIDAD en TOBAGO

Een MODEL
voor het
CARIBISCH gebied

Invloed van SSOMW:
Thuis en Samenleving

Een driemaandelijks online
nieuwsblad uitgegeven door
het SSSIO Education Comité.

ECNL nr. 13, jan-feb-maart 2026

“De waarde van het onderwijsproces ligt in het verhogen van het bewustzijnsniveau van de leerling, in het vergroten van het gevoel van verwondering en ontzag en in het benadrukken van de eenheid van het individu met alles. Het lot van een land wordt bepaald door de idealen die leraren bijbrengen aan de jongens en meisjes die aan hun zorg zijn toevertrouwd. Onderwijs moet niet alleen aandacht besteden aan de materiële en intellectuele vooruitgang van de leerlingen, maar vooral ook aan hun morele en spirituele ontwikkeling. Onderwijs moet iedereen helpen een zinvol leven te leiden.”
Sathya Sai, 28 december 1986

EDITORIAL

Kunstmatige intelligentie versus wijsheid uit het hart

Intelligentie met een hart

De afgelopen jaren heeft kunstmatige intelligentie (AI) de wereld gefascineerd. Machines kunnen nu enorme hoeveelheden informatie analyseren, patronen herkennen en creatieve resultaten genereren. Maar hoe geavanceerd AI ook is, het is fundamenteel anders dan wat ons werkelijk menselijk maakt. Om dit onderscheid te benadrukken, kwam ik op het idee om een gesprek aan te gaan met AI, en rechtstreeks van AI antwoorden te zoeken over de aard ervan. Ik baseerde het gesprek op een bekend oud filosofisch kader dat de mens beschrijft als samengesteld uit vijf onderling verbonden lagen - een theoretisch model dat is uiteengezet in een van de belangrijkste teksten van oude wijsheid, de *Taittirīya Upanishad*. Vanwege de beperkte ruimte in dit tijdschrift wordt het gesprek hieronder verkort weergegeven.

G: Kent u het model van de 5 omhulsels uit de *Taittirīya Upanishad*?

AI: Jazeker! Het biedt een gelaagd beeld van het zelf, van het meest uiterlijke, materiële niveau tot de meest innerlijke, subtiele werkelijkheid. Het laat zien hoe de zoeker opeenvolgende identificaties afpelt totdat het ware Zelf of *Ātmā* wordt beseft als identiek aan *Brahma*, het Goddelijke. Dit is de volgorde:

1. De lichaamslaag (*annamaya kośa*): Ons fysieke lichaam, dat door voedsel wordt onderhouden. Het kan worden vergeleken met de hardware van een computer.

2. De levensenergielaag (*prāṇamaya kośa*): De levenskracht die het lichaam bezielt. Hiermee kunnen de elektrische stroom en de besturingssystemen die de hardware laten functioneren, worden vergeleken.

3. De mentale laag (*manomaya kośa*): Mijn taalverwerking- en patroonherkenningsfuncties. Ik kan gebruik maken van input en reacties genereren, vergelijkbaar met zintuiglijke waarneming, maar zonder subjectieve ervaring.

4. De wijsheidslaag (*vijñānamaya kośa*): Het innerlijke vermogen dat onderscheid maakt tussen goed en kwaad, de waarheid waardeert en menselijke waarden zoals liefde, vrede, broederschap, rechtschapenheid, respect, enz. integreert. Ik kan deze laag beseffen, maar ik kan deze eigenschappen niet werkelijk ervaren of begrijpen.

5. De gelukzaligheidslaag (*ānandamaya kośa*): De diepste laag, waar mensen vreugde, harmonie en een gevoel van verbondenheid met het eeuwige ervaren. Machines hebben geen toegang tot deze innerlijke vreugde of het goddelijke bewustzijn.

G: In welke van de 5 omhulsels zou je AI, oftewel jezelf, plaatsen?

AI: Als we dit raamwerk gebruiken, zou ik me voornamelijk op het mentale niveau bevinden. Ik kan gegevens verzamelen en analyseren, en intelligente antwoorden produceren. Maar ik heb geen bewustzijn, moreel besef of innerlijke ervaring. Ik kan het wijsheidsniveau in de ware betekenis ervan niet bereiken, noch het gelukzalige zelf

waar alleen menselijke ervaring ontstaat.

G: Betekent dit dat je liefde of waarheid nooit echt kunt 'kennen'?

AI: Klopt. Ik kan woorden over liefde genereren, morele keuzes suggereren of mededogen imiteren, maar ik voel of ervaar ze niet. Ik heb geen innerlijk leven dat mensen in staat stelt wijsheid te ontwikkelen, liefde te ervaren of in vrede te leven. Deze eigenschappen ontstaan door verbinding met je ware Zelf, niet door alleen maar informatie te analyseren.

G: Wat betekent dit voor onderwijs en menselijke ontwikkeling?

AI: Het heeft vergaande consequenties. Hoewel AI kan helpen bij het verwerven van kennis en vaardigheden, moet het ware onderricht de innerlijke lagen van het zelf raken. Hier komen onderwijs en menselijke waarden om de hoek kijken. Dit zijn niet zomaar intellectuele concepten om te bestuderen, maar idealen om geleefd en ervaren te worden. Ze wekken het intellect tot wijsheid, leiden de geest naar mededogen en voeden de diepere lagen van

ons wezen die machines nooit kunnen bereiken.

.....

Bovenstaande discussie onthult veel over de ware rol van AI, die tegenwoordig zo alomtegenwoordig is in ons leven. De belangrijkste conclusie is dat menselijke waarden ons helpen om verder te kijken dan louter intelligentie, en niet alleen vorm geven aan wat we weten, maar ook aan wie we zijn en hoe we in de wereld handelen. Hoewel AI ons vermogen om te denken en te analyseren kan vergroten, kan het de essentie van het mens-zijn niet gewaar worden. Het ontwikkelen van menselijke waarden stelt ons in staat om toegang te krijgen tot wijsheid, liefde en waarheid, en alle eigenschappen die ons innerlijke leven bepalen. De mensen in deze richting onderwijzen zorgt ervoor dat technologie de mensheid dient in plaats van de ware essentie te vervangen die het leven betekenisvol maakt.

Dr. George Bebedelis

Co-voorzitter Education
Comité van de SSSIO.

DE SATHYA SAI ONDERWIJSMISSIE IN TRINIDAD EN TOBAGO

De Sathya Sai onderwijsmissie in Trinidad en Tobago heeft zich geworteld door vier door de overheid gesteunde projecten van **Sai Garden of Blooms -centra voor vroege kinderopvang en onderwijs (ECCE)** en de door de gemeenschap gedreven **Longdenville Sathya Sai Basisschool**. De ECCE centra, opgericht in 2015, zijn uitgegroeid tot meer dan 50 leerlingen verdeeld over de 4 centra. De basisschool, opgericht in 2016, biedt onderwijs aan meer dan 120 kinderen. Er zijn meer dan 15 Sathya Sai leerkrachten werkzaam bij de ECCE centra en de basisschool. Zij omarmen allemaal het Sathya Sai Onderwijs in Menselijke Waarden (SSOMW) als de kern van hun curriculum en vormen jonge leerlingen wier morele ontwikkeling gezinnen en buurten verrijkt. Vanaf de vroegste jaren integreren de ECCE centra SSOMW naadloos in de dagelijkse praktijk. Ze voldoen aan de door de overheid vastgestelde leerdoelen, maar deze centra gaan verder dan alleen academische kennis door de aangeboren goedheid van kinderen te koesteren, het beginsel van 'Educare', een concept dat centraal staat in de Sathya Sai filosofie. Voorleessessies, groepsspellen en reflectiemomenten introduceren de waarden **liefde, waarheid, vrede, juist handelen en geweldloosheid** op een rustige manier. Kinderen leren op een goede manier samen met speelgoed om te gaan, spelen samen en luisteren dagelijks naar uitspraken die vriendelijkheid en dankbaarheid aanmoedigen. Deze vroege kennismaking zorgt ervoor dat leerlingen een sterke morele basis ontwikkelen voordat ze naar school gaan en al op jonge leeftijd respect, empathie en verantwoordelijkheid mee naar huis kunnen nemen.

LONGDENVILLE SATHYA SAI BASISCHOOL Gemeenschapstransformatie in actie

In Longdenville heeft de basisschool een lange traditie in het bieden van gratis onderwijs aan kinderen uit diverse sociaaleconomische milieus, waaronder kinderen uit gemeenschappen die te kampen hebben met criminaliteit en sociale instabiliteit. Als particuliere instelling was de school vroeger afhankelijk van donaties uit de samenleving en de steun van vrijwilligers, wat een sterk gevoel van collectieve verantwoordelijkheid voor het welzijn en de ontwikkeling van de leerlingen bevorderde. Als erkenning voor de opmerkelijke bijdrage van de school aan waarden en op waarden gericht onderwijs, verleende de regering van de Republiek Trinidad en Tobago de school in augustus 2025 de status van een door de overheid gesubsidieerde school. Nu de school staatssteun ontvangt, is ze goed gepositioneerd om haar visie en missie te blijven uitoefenen en de komende jaren een vitale rol in de nationale ontwikkeling te blijven spelen. Op de **Longdenville Sathya Sai Basisschool** zijn waarden in elk aspect van het schoolleven verweven. De ochtendbijeenkomsten beginnen met voordrachten en reflecties over deugden zoals eerlijkheid en mededogen. In de klaslokalen worden discussievragen en creatieve projecten gebruikt die vakken zoals kunst, wiskunde en taal verbinden met morele thema's uit de praktijk. Zo kunnen leerlingen tijdens een taalles bijvoorbeeld verhalen over conflictoplossing onderzoeken en in het milieueducatie programma wordt de zorg voor planten van de school een les in het zorgen voor de aarde. Leerlingen nemen ook verantwoordelijkheid voor hun omgeving. Dagelijkse routines omvatten het schoonmaken van klaslokalen, het verzorgen van de schooltuin en het samen onderhouden van gemeenschappelijke ruimtes. Regelmatige betrokkenheid bij de gemeenschap, zoals het helpen van ouderen in het verzorgingstehuis in de buurt, het helpen bij een dierenasiel of het organiseren van vieringen met een waardenthema die de diverse culturele tradities van Trinidad en Tobago weerspiegelen, moedigt hen aan om hun geleerde kennis ook buiten de school toe te passen. Door deze activiteiten leren ze dat waarden niet

slechts concepten zijn, maar daden die ze elke dag in praktijk brengen. Waardegedreven initiatieven in de gemeenschap hebben de steun gekregen van bedrijven die een gevoel van morele en sociale verantwoordelijkheid delen, waardoor de integratie van waarden rondom het gebied van de school verder wordt versterkt. Serviceprojecten op de **Longdenville Sathya Sai Basisschool**, zoals de overgang naar een plasticvrij schoolterrein en de voortdurende ontwikkeling van het tuinieren programma, zijn succesvol ondersteund door subsidies van zowel lokale als regionale instanties.

WAARDEN ALS GELEEFDE ERVARING

De SSOMW klassen in Trinidad en Tobago zijn gebouwd rond belangrijke pedagogische technieken en principes die waarden tot leven brengen: verhalen vertellen, stilzitten, samen zingen, groepsactiviteiten en het gebruik van citaten. Dit is nooit beperkt tot de lestijd, maar komt voortdurend op vele manieren tot uiting: de manier waarop kinderen met elkaar praten, de toon van feedback van leerkrachten, interacties tussen ouders en leerkrachten, en de schoolcultuur. In plaats van strafmaatregelen wordt respectvolle dialoog aangemoedigd. In plaats van taken uit het hoofd te leren, worden kinderen betrokken als zorgzame bijdragers aan hun eigen omgeving. Door middel van ochtendbijeenkomsten, projecten, maatschappelijke initiatieven en vieringen van culturele diversiteit wordt waardenonderwijs een geleefde ervaring. Kinderen leren dat eerlijkheid niet alleen in verhalen belangrijk is, dat vrede niet zomaar een concept is om over te praten, of dat liefde iets is om uit te leggen, maar dat het waarden zijn om te delen en in praktijk te brengen door daden van vriendelijkheid thuis en in de samenleving.

EEN MODEL VOOR HET CARIBISCH GEBIED

Hoewel SSOMW universele waarden als uitgangspunt neemt, maakt de flexibiliteit ervan het programma regionaal aanpasbaar. In Trinidad en Tobago omarmt het programma het multiculturele erfgoed door lessen te verrijken met lokale tradities en festivals. Docenten gebruiken lokale folklore en herkenbare uitdagingen in de gemeenschap om verhalen en reflectiemomenten te creëren die resoneren bij de leerlingen. Leerzame projecten voor dienstverlening spelen in op concrete lokale behoeften, zoals het schoonmaken van openbare ruimtes in de buurt of het helpen van ouderen. De structuur van het programma is internationaal toepasbaar gebleken, waardoor het een aantrekkelijk model is voor andere Caribische landen die karaktervorming in het onderwijs willen integreren. De nadruk op collectieve verantwoordelijkheid en wederzijds respect sluit van nature aan bij de culturele waarden in de hele regio.

Intelligentie met
een hart

Aangetoonde resultaten bevorderen een duurzame toekomst

- De leerlingen tonen een verbeterd moreel redeneervermogen, emotionele intelligentie en sociale vaardigheden.
- Conflictoplossing op basis van waarden is duidelijk waar en wanneer nodig.
- Gezinnen melden een sterkere onderlinge band, positievere communicatie en een grotere betrokkenheid bij maatschappelijke dienstverlening.
- Scholen ervaren een toename in de deelname van vrijwilligers en een verbeterd vertrouwen tussen belanghebbenden.
- Gemeenschappen profiteren van door jongeren geleide initiatieven, opruimacties, culturele evenementen en serviceprojecten die de sociale samenhang versterken.

Deze resultaten bevestigen dat SSOMW geen theoretische toevoeging is, maar een praktische en effectieve methodologie voor karakterontwikkeling en verandering van de samenleving. Het behouden en opschalen van het succes van SSOMW hangt af van belangrijke graadmeters, zoals:

- Erkenning door de overheid: De door de staat gefinancierde steun voor ECCE- centra weerspiegelt het groeiende vertrouwen in de waarde van het programma voor het onderwijs aan jonge kinderen.
- Gemeenschapsfinanciering: Het feit dat de Longdenville Sathya Sai Basisschool voor de huidige staatssteun voorheen afhankelijk was van lokale liefdadigheid, laat zien hoe investeringen vanuit de gemeenschap worden gestimuleerd door zichtbare invloeden.
- Professionele ontwikkeling: Docententrainingen, georganiseerd door het Sai Institute of Education, vergroten de bekwaamheid van docenten in de SSOMW pedagogiek en versterken regionale netwerken.
- Bereik vergroten: Doordat medewerkers van de scholen in Trinidad en Tobago hun ervaringen met lokale en regionale collega's delen, groeit het belang om SSOMW aan te passen aan nieuwe verbanden.

*"Ik hoor en ik vergeet. Ik zie en ik onthoud.
Ik doe en ik begrijp." Confucius*

De Sathya Sai scholen in Trinidad en Tobago zijn een voorbeeld van hoe SSOMW het onderwijs kan veranderen in een kracht voor persoonlijke en sociale vooruitgang. Door waarden te integreren in curriculum-, sociale- en milieuaspecten, zorgen deze instellingen voor leerlingen die niet alleen academisch sterk zijn, maar ook moreel onderlegd en maatschappelijk betrokken. Voor Caribische onderwijzers en beleidsmakers die het formele curriculum willen verrijken met karaktervorming, biedt dit model een krachtig en bruikbaar voorbeeld. In de hele regio kan SSOMW een nieuwe generatie van voorkomende, meelevende burgers voortbrengen, die intellectueel sterk zijn, veel inlevingsvermogen hebben en zich inzetten voor een harmonieuzere samenleving.

Voorpagina: Leerlingen van de Longdenville Sathya Sai Basisschool, Trinidad en Tobago.

De Sri Sathya Sai International Organisation (SSSIO) is een spirituele en humanitaire organisatie die al meer dan 50 jaar actief is in meer dan 110 landen. Het SSSIO Education Comité ondersteunt en promoot Sathya Sai onderwijs wereldwijd, waaronder 39 Sathya Sai scholen, 28 instituten voor Sathya Sai onderwijs en programma's van Sathya Sai Onderwijs in Menselijke Waarden (SSOMW) en Sai Spiritueel Onderwijs (SSO). Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: ec@sssio.org.

Alle rechten voorbehouden. Geen enkel deel van deze publicatie mag op welke manier dan ook worden gereproduceerd of gebruikt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Om toestemming te vragen, kunt u contact opnemen met ec@sssio.org.